

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

török alattvalók, bántatlanul maradtak; ellenben a triestiek — mint osztrák alattvalók, figyelembe sem vették. A hódító önkénye annyival inkább érezhető volt a társulatra nézve, mivel nem hiányoztak az ellenfelek és irigyek, kik sötét tervök kivitelére érkezettnek találták az időt. Hiába védelmezte a congregatio jogát; haszontalanul fellebbezett temérdek és egyenes úton szerzett vagyonának lefoglalása ellen. Az egyes tagok kérése, esedezése nem is hallgattott meg. Mindent elvettek, elraboltak tőlük. Az ellenség még evvel se elégedett meg. Kegyetlen parancs adott ki, mely a társulat tagjait arra szőlította fel, hogy oszljanak szét és távozzanak el. Ez volt a szorongatott atyákra nézve a legsanyarúbb csapás. Egy krajczár pénz és minden készülődés nélkül el kellett egymástól válni... Különböző irányok felé tartottak.

Azonban mindegyik szemét Bécs felé irányzák; remélték, hogy I. Ferencz is lesz olyan kegyes irántok, mint a mennyi kegyben részeltette társulatukat Mária Terézia. Így váltak el — reménységöket Isten mindenható erejébe helyezve — egymástól, kivéve azt az egy pár tagot, kiknek Triestben kellett maradniok.

Govrik Gergely.

Cámeller György alapítványa.

Ha a jótétemény magasztos jellemvonás: akkor háladatos kötelességünk méltó szavakban dicsőíteni azt, ki jótékonyt gyakorol. A kegyelet hervadhatlan koszorúját füzöm Cámeller György, Erzsébetváros legfőbb jótévője halántékaira, midőn bár halvány színezéssel, de az elismerés és hála tisztá ontudatával szólok páratlan Maecenásunkról, kinek áldott emlékét a méltó utódok illő becsülésben tartják.

Ancyrai születésű Uchdián Gergely örmény, Erzsébetvárosra költözvén, itt megismerkedett Simkoján (Simonfi) Annával, kit el is vett nőül. Azon iromány — melyen Török Tódor, Ötves Lukács tanúk, valamint Dániel Mihály erzsébetvárosi plebános aláírása látható — tanuskodása szerint egybekelésekor 1000 forint nászajándékot kapott nejével.

E házasságból született nagy jótévőnk Cámeller György, ki Uchdján örmény nevét Cámeller-re (magyarúl Tevés) fordította. Bécsben élt. Mint a bécsi főtörvényszék keleti hítes tolmácsa az 1790. június 5-én kelt okmányra már nem családi Uchdján, hanem Cámeller nevét jegyezte alá. Valószínű, hogy e család Ázsiában tevék segélyével vagy tevékkel jelentékeny kereskedést üzött s műveltségénél fogva Keleten előkelő állást foglalt el; ezt jelzi a család nemesi pecsétje, melyen vért s egy tevét vezetőnek képe látható.

Erzsébetváros feledhetlen jótévője 1838 február 5-én életének 74-ik évében Bécsben elhalálozván, »nemzete iránt életében is viseltetni szokott szives indulatját — írja a tiszteletreméltó marosvásárhelyi Issekutz Adeodat udvari hivatalnok — holtá utánra is emlékezetben óhajtván hagyni, Bécsben, Lipótváros, Ferdinánd-utcza, 573 sz. alatt fekvő szép és nagy házat, mely 23 lak-osztályt foglal magában, minden ahhoz tartozó fekvő s felkelhetőjével együtt végrendeletileg Erzsébetváros örmény közönségének hagyományozta.«

A derék Cámeller, midőn végrendeletét megírta, megmutatta azt, hogy jó szive egész életén át csak nemzetfeleiért dobogott. Simkoján Anna emlékére is áldást mondunk, azért, hogy a távolban, hol a szerencse csillaga ragyogott reája, sem feledkezett meg édes szülőföldjéről: Erzsébetvárosról.

Ezen nagyszerű hagyomány kezelésére 1840-ben városunk közönsége testületileg második jótévőnk: id. Kábdebó Simont kérte föl, a ki sokat fáradozott ezen ügy tisztázása érdekében. Ez tervet is nyújtott be Erzsébetvároshoz, melynek értelmében e hagyomány, Bécsben tanítandó örmény ifjak segélyezésére fordítottassék. Azonban Kábdebó Simon betegsége miatt a megbízatásról lemondván, azután a kezelés körül nehézségek merültek fel. De közbejött a bécsi kiállítás; a város közönsége ezen kedvező alkalmat felhasználván a házat 1872-ben örök áron eladta. 82355 frtot kaptunk érte, mely összeg — közmívelési célra — a nagyszabeni fiókbankba helyeztetett el.

Most következett a legfontosabb. Ha egykor Isten jeles, előrelátó férfiakat támasztott, minket sem hagyott most

magunkra az ég kegyelme. Ugyanis tanácskozás tárgyát a tulajdonjog képezte s ekkor támadt egy igazságszerető, tántoríthatlan jellem, egy kitartó, buzgó férfiú: ez néhai Csiki István országgyűlési képviselő volt, ki fenn és lenn fáradhatlanul abban működött, hogy ezt — a hagyomány értelmében — az erzsébetvárosi örmény közönség nyerhesse el; a mi az állhatatosság mintaképeinek sikerült s 38597 sz. a. kelt alapítványi levél szerint Erzsébetváros örmény egyházközségének birtokába jutott.

A miniszteri s püspöki megerősítés ez alapítványt 12 tagból álló igazgató tanácsra bizta, kiket az örmény egyházközség az 1878-ban alkotott alapszabály rendelkezése szerint 3 évre választ. Jelenlegi elnöke, közszeretben álló ezredorvosunk, Dr. Wolff Bogdán. Az alapítvány vagyona a 94000 forintot meghaladja.

Rövid dolgozatomat néhai Issekutz Bogdán szép szavaival zárom be: Ohajtandó, hogy nem csak gyászmise tartassék az elhunyt jótevő lelkeért, hanem ünnepi beszédben is dicsőíttessék; hadd lássák az emberek. Hátha a követésre méltó példa másokat is hasonló jóságos cselekedetre fog buzdítani.

Ávedik Lukács.

Az új örmény énekeskönyv.

Azok, a kik elhatározták és keresztülvitték az irodalmi rovatban röviden már említett új örmény egyházi énekeskönyv megjelenését, kedvesebb emlékekkel aligha lephették volna meg a katolikus egyházhoz buzgón ragaszkodó erdélyi örményeket, mint azzal: hogy úgy ósrégi hagyományos templomi énekeinket, valamint azokat, melyeket nem csekély számmal még a boldogult Gábrus Zakhariás ültetett át nyelvünkre s más újabbakat is a nagy közönség számára hozzáférhetővé tették. Még a legifjabb nemzedék tagjai is, kiket az életviszonyok az örmény anyavárostól messze sodortak el, áhitatos kegyelettel s a boldog visszaemlékezés örömezzetével veszik kezükbe e könyvet; mert az örmény évek múlva sem bírja el-

felejteni a gyermekkorban sokszor hallott és végig énekelt vallási dalok emlékezetes szavait és melódiáját, s mindazt: a mi az egyház szokásaihoz és ünnepélyes szertartásaihoz tartozik.

Köszönet azoknak, kiknek lelkében egyházi énekeink közzétételének s ezáltal megőrkítésének e nemes eszméje megfogant, s kik ilyképen a hazai örménységnek módot nyújtottak arra, hogy e dalok emlékezetükben nemzedékről nemzedékre kitörölhetlenül fenmaradjanak, s átörököltesenek; sőt később a még hiányzó énekekkel is kiegészítve az erdélyi örmény kath. egyház hívei közt a vallási buzgalom ébrentartásának újabb állandó eszközeül szolgáljanak.

Gyermekkori emlékeim kedves tanyája, Szamosújvár, szép nagy templomoddal, te állasz előttem ismét, mint akkoron, — a most kezemben levő, örmény s magyar betűkkel telenyomatott kötet láttára; s újból áldást monok a felejthetetlen, nagynevű Lukácsy Kristóf emlékére, kinek jóakaró vezetése mellett, mint növendék kántor-jelölt, úgyszólván csak az egyházunk körüli szolgálatban töltöttem én, legnagyobb örömömre, a gyermekkor boldog éveit. S bár a Gondviselés úgy akarta, hogy Lukácsy terve nem valósult meg, s én körülményeimnél fogva az egyházi szolgálat helyett a gyógyszerészeti pályára léptem, a most megjelent örmény énekeskönyv olvasásánál nem vonhattam ki magam a legkedvesebb visszaemlékezések jóleső hatása alól, és újra meg újra eléneklém magamban a legrégebb keresztény egyház eredeti örmény énekeit az őseink által keletről ide hozott szentmise imákat, — a latin és magyar énekekből Gábrus által mesterkészel eszközölt fordításokat, — valamint a náhai agg orgonamester Wagner és a ritka szép hangú előéneklőnk: Görög Kristóf által szerzett dalokat; melyeket egyházunk szentelt falai az évek hosszú során át oly áhitatra buzdítólag viszhangozának. *)

*) Szamosújvárt (a fentebb említettek kivül) még néhai Görög József, mint kántor és Gócs Ede jelenlegi orgonamesterünk, szereztek kiválóbb érdemet az örmény egyházi énekek fentartása, illetőleg megőrkítése körül!

Szerk.